

Arkivnr: 2014/22610-2
Saksbehandlar: Linda Farestveit

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		04.11.2014
Opplærings- og helseutvalet		11.11.2014
Fylkesutvalet		19.11.2014
Fylkestinget		09.12.2014

Elev- og lærlingombod

Samandrag

Opplærings- og helseutvalet handsama PS 21/14 Forvaltningsrevisjon innan fagopplæring i Hordaland fylkeskommune i møte 08.04.14. Rasmus L. Rasmussen sette fram følgjande forslag:

«Endre siste kulepunkt slik: Kartlegge om elev- og lærlingombod kan vere ei føremålstenleg ordning.» Fylkesrådmannen sitt forslag til pkt. 1 vart samrøystes vedteke saman med Rasmussen sitt endringsforslag.

Spørsmålet elev- og lærlingombod har vore reist i Opplærings- og helseutvalet ved to tidlegare høve: I 2005 ved representanten Lars Inge Bremnes, H og 2008 ved representanten Lene Fløysand, SP, (arkivsak 200802625). Begge gonger blei konklusjonen på ei drøfting av saka at Hordaland fylkeskommune ikkje har behov for ei ordning med elev- og lærlingombod fordi vi som einaste fylket i landet har elevinspektørar ved alle dei vidaregåande skulane. Elevinspektøren er nærare på situasjonane på skulane der eleven treng hjelp med kontakt til leiinga og kan slik lettare bidra til gode og tenlege løysingar på eventuelle utfordringar i læringsmiljøet.

Hordaland fylkeskommune har eit godt fungerande system med elevinspektørar på kvar skule med særskilt ansvar for læringsmiljø og elevmedverknad. Eit elev- og lærlingombod vil ikkje kunne erstatte det arbeidet elevinspektørane gjer ute på skulane, men elevinspektørane vil kunne fungere som eit nettverk for ombodet. For elevar i særleg vanskelege situasjonar kan eit elev- og lærlingombod i mange tilfelle ta ei meir uavhengig rolle enn ein elevinspektør som er tilsett ved den enkelte skule.

Lærlingane i Hordaland har ikkje tilsvarende ordningar som elevane i skule. Fylkesrådmannen meiner at den viktigaste grunngevinga for ei eventuell oppretting av elev- og lærlingombod er fylkeskommunen sitt ansvar for å ha eit tilfredsstillande system for å sikre at lærlingane i fylket har eit godt arbeidsmiljø og får den opplæringa dei har krav på. Ei ordning med elev- og lærlingombod vil gjere det lettare å følgje opp lærlingane sine rettar knytt til arbeidsmiljø og læringsutbyte.

Hordaland fylkeskommune skal etter planen prøve ut ei ordning med mobbeombod i 2015. Fylkesrådmannen meiner at det kan vere behov for eit ombod som har eit breiare og meir heilskapleg mandat til å følgje opp elevane og lærlingane sine rettar knytt til opplæringa. Det gjeld særleg retten til vurdering og krav til innhald i opplæringa. Fylkesrådmannen anbefaler difor at ein gjennom utprøvinga av

ordninga med mobbeombod nyttar erfaringane til å kartlegge i kva grad eit slikt ombod dekkjer dei behov fylkeskommunen har for å sikre at elevar og lærlingar får oppfylt retten til eit godt læringsmiljø og at dei får den opplæringa dei har krav på.

Forslag til innstilling

Fylkesrådmannen tilrår at sak om etablering av elev- og lærlingombod kjem opp på nytt våren 2016 i samband med evaluering av prøveordning med mobbeombod.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Fylkesrådmannen 24.10.14:

Opplærings- og helseutvalet handsama PS 21/14 Forvaltningsrevisjon innan fagopplæring i Hordaland fylkeskommune i møte 08.04.14. Rasmus L. Rasmussen sette fram følgjande forslag:

«Endre siste kulepunkt slik: Kartlegge om elev- og lærlingombod kan vere ei føremålstenleg ordning.» Fylkesrådmannen sitt forslag til pkt. 1 vart samrøystes vedteke saman med Rasmussen sitt endringsforslag.

Spørsmålet om kvifor Hordaland ikkje har eige elev- og lærlingombod har vore reist i Opplærings- og helseutvalet ved to tidlegare høve: I 2005 (ved representanten Lars Inge Bremnes, H) og 2008 (ved representanten Lene Fløysand, SP). Begge gonger blei konklusjonen på ei drøfting av saka at Hordaland fylkeskommune ikkje har behov for dette fordi vi som einaste fylket i landet har elevinspektørar ved alle dei vidaregåande skulane. Det har vore argumentert med at elevinspektøren er tettare på situasjonane på skulane der eleven treng hjelp, og har den kontakt med leiinga som kan bidra til at partane raskare kjem til gode og tenlege løysingar.

Lærlingane sine behov vart ikkje drøfta i desse høva

På bakgrunn av forvaltningsrevisjon innan fagopplæring i Hordaland fylkeskommune vart det utarbeidd ein rapport, der fylkestinget bad fylkesrådmannen syte for å vurdere 9 konkrete tiltak for forbetring og lage ein handlingsplan for tiltaka (ref).

- Å kartlegge behov for elev- og lærlingombod var eit av tiltaka som blei presentert. I rapporten vart tiltaket foreslått under overskrifta:
- 'Lage ordningar for jamleg å minne lærlingar om kva rettar dei har og kven dei kan kontakte dersom dei opplever problem i læreforholdet'.

Ein viser til at dei fleste fylke har eit ombod for elevar og lærlingar, bortsett frå Hordaland er det berre Troms fylke som enno ikkje har tilsett eit ombod, men det er ein prosess i gang for å etablere det også her.

Elev- og lærlingomboda er i dag organiserte i eit nettverk, ELON, og møtest fast tre gonger i året for å utveksle erfaringar. I tillegg deltek fleire på andre arenaer, som Ungdommens Storting, tinget for elevorganisasjonane og diverse konferansar. Omboda rapporterer at nettverket er svært nyttig.

www.elevombudene.no er ein nettportal med generell informasjon om ordninga, og med lenker til omboda i dei respektive fylka.

Elev- og lærlingombudet i Rogaland er eit aktuelt døme på korleis ordninga kan fungere.

Hovudarbeidsoppgåvene er presenterte på nettsida <http://www.rogfk.no/Vaare-tjenester/Utdanning/Elev-og-larlingombud>:

«Elev- og lærlingombudet skal

- informere elever, lærlingar og lærekandidater i vidaregåande opplæring om rettigheter og plikter
- være hjelp til selvhjelp og gi råd til elever, lærlingar og lærekandidater når de opplever et rettighetsproblem
- kontrollere at elever, lærlingar og lærekandidater får den opplæring de har krav på, og melde fra til myndighetene i Rogaland hvis dette ikke skjer
- få alle aktører i opplæringa til å snakke sammen om bedre medvirkning
- gi opplæring til elevråd og elevtillitsvalgte»

Der er utdypande informasjon og lenker på sida og eit kontaktskjema for direkte spørsmål til bruk for den enkelte elev/lærling/lærekandidat. I «Årsrapport for skoleåret 2012/2013, Elev- og lærlingombudet i

Rogaland» kan ein lese om både enkle saker som lett lar seg løyse og meir tidkrevjande saker. Elevane og lærlingane blir oppmoda til å løyse saker på lågast mogleg nivå, og i dei fleste tilfelle blir desse løyst internt på skulen eller i bedrifta.

Nokre oppgåver av denne typen vert i dag skjøtta av elevinspektørane, med omsyn til *elevane*. Hordaland fylkeskommune har eit godt fungerande system med elevinspektørar på kvar skule, med særskilt ansvar for læringsmiljø og elevdemokrati og –medverknad. Eit elev- og lærlingombod vil ikkje kunne erstatte det arbeidet elevinspektørane gjer ute på skulane, men elevinspektørane vil kunne fungere som eit nettverk for ombodet. Og for elevar i særleg vanskelege situasjonar er eit uavhengig ombod noko meir enn ein elevinspektør tilsett på den enkelte skule, og kan vere lettare å kontakte for råd og hjelp. Det er også slik at ein stor del av elevane som til dømes opplever utestenging, mobbing eller krenkingar på skulen, ikkje fortel dei vaksne på skulen om dette. Det er kanskje fleire grunnar til dette, men ulikskap i maktforhold og behov for å styrke det systematiske arbeidet med relasjonar i skulen kan vere to faktorar.

Elev- og lærlingombodet i Rogaland summerer mellom anna opp slik i årsrapporten:

«De fleste elevene og lærlingene i Rogaland har det bra, men det er også elever og lærlinger som har det vanskelig ute på skolene eller ute i bedriften. Her har alle et ansvar for å motvirke mobbing, trakassering, utnyttelse og eller forskjellsbehandling ute på skolene».

Oppsummering

HFK sitt ansvar for elevar, lærlingar og lærekandidatar må sjåast i samanheng og forankrast i ei heilskapleg forståing av dette ansvaret. Eit ombod vil famne elevar og lærlingar uansett kva for utdanningsløp dei vel. Hordaland fylkeskommune har eit godt fungerande system med elevinspektørar på kvar skule, med særskilt ansvar for læringsmiljø og elevmedverknad. Eit elev- og lærlingombod vil ikkje kunne erstatte det arbeidet elevinspektørane gjer ute på skulane, men elevinspektørane vil kunne fungere som eit nettverk for ombodet. Det kan likevel tenkjast at det vil vere situasjonar der eit uavhengig ombod kan ha ei meir uavhengig rolle enn ein elevinspektør som er tilsett ved den enkelte skule.

Hordaland fylkeskommune har i dag ikkje tilsvarende ordningar for lærlingane. Fylkesrådmannen meiner difor at den viktigaste grunngevinga for ei eventuell oppretting av elev- og lærlingombod er fylkeskommunen sitt ansvar for å ha eit tilfredsstillande system for å sikre at lærlingane i fylket har eit godt arbeidsmiljø og får den opplæringa dei har krav på. Ei ordning med elev- og lærlingombod vil gjere det lettare for lærlingar å ta kontakt for å få rettleiing og støtte.

15. mai 2014 vart søknad om midlar til prøveprosjekt med mobbeombod innvilga med kr. 500.000,- frå Utdanningsdirektoratet (Arkivsak: 2014/16324). Prosjektsøknaden vart sendt som melding til Opplærings- og helseutvalet 03. juni 2014 og til fylkesutvalet 19. juni 2014. Mobbeombodet skal arbeide førebyggjande og følgje opp saker vedkommande enkeltelevar. Fylkesrådmannen meiner likevel at det kan vere behov for eit ombod som har eit breiare og meir heilskapleg mandat til å følgje opp elevane og lærlingane sine rettar knytt til opplæringa. Det gjeld særleg retten til vurdering og krav til innhald i opplæringa. På grunnlag av dette anbefaler fylkesrådmannen at HFK gjennom utprøvinga av ordninga med mobbeombod kartlegg i kva grad eit slikt ombod dekkjer dei behov fylkeskommunen har for å sikre at elevar og lærlingar får oppfylt retten til eit godt læringsmiljø og at dei får den opplæringa dei har krav på.

HFK vil nytte prøveordninga med mobbeombod til å gje best mogleg oversikt over behov og rettar som treng betre oppfølging, og over kva nettverk av samarbeidspartar som best kan nyttast i dette arbeidet. I utlysinga av stillinga som mobbeombod vil fylkesrådmannen sjå etter kompetanse og kvalifikasjonar som og trengst hos eit elev- og lærlingombod, slik at HFK etter prøveordninga med mobbeombod er sikra nødvendig handlingsrom til å vurdere utviding av mandatet og eventuelt etablere eit elev- og lærlingombod.